

nách súčastněných (ne žalovaných). Z § 11 lit. b—d plyne jasně, že stížnost se podává proti úřednímu řízení.²⁸⁾ Zejména nebylo by možno, aby strana stížností dotčená ustoupila od vedení rozepře. I kdyby poslanec resignoval na sporný mandát, nebo polit. strana celá, bylo by nutno po případě dokončiti řízení, které by se tím jistě nemuselo státi bezpředmětným.

Válečné a poválečné přírážky k daním přímým.

Dr. Karel Novák (Praha¹).

Při pojmu »přirážek k daním přímým« nutno si uvědomiti dvojí význam tohoto výrazu. Neboť slovem tím naznačuje se:

a) jednak pouze forma z v y š o v á n í berního břemene dosavadních státních daní,

b) jednak má se na mysli pravidelná forma příjmu určitých sborů samosprávných, a znamená tedy »přirážka« v tomto slova smyslu dávku samostatnou, vybíranou jen z důvodů vhodnosti, snadnosti a pohodlnosti ve formě přirážky k daním státním, v procentuální výši určenou.

Podstata obou těchto přirážek jest tedy naprosto různá. Ale ten fakt, že teprve v celém souboru svém, daň i s přirážkami, tvoří daňovou povinnost poplatníkovu, spojuje oba tyto typy nerozlučně spolu, a nutno oběma věnovati stejnou pozornost.

A. Státní přirážky k daním přímým.

Finanční tíseň vyvolává rázná opatření finanční. Zvláště velké a mimořádné výdaje přivádějí na myšlénku opatření mimořádné úhrady a příjmy, které by měly pomínouti opět po hrazení mimořádných vydání. Ovšem že mnohé z těchto mimořádných prostředků pozbyly své přechodné povahy, a staly se řádnými příjmy státními. Stát na úhradu vydání tohoto druhu, zvláště stanou-li se během doby trvalými, hledá pravidelně buď nové daně a dávky, nebo — a to bývá častěji — zvyšuje dosavadní formy svých příjmů.

Děje se to zvláště ve způsobě př i r á ž e k. Jest mnohdy obtížno zaváděti daně nové. Ač finanční vynalézavost v mnohých státech jest často podivuhodná, dochází se už k tomu, že pomalu bude zdaněn každý důchod, konání a skutečnost v občanském životě. Nová daň se těžko vžívá, musí se zaváděti nová organizace její, kdežto poplatníci jsou již navyklí na určitý způsob

²⁸⁾ Viz Nezákonný postup ve volebním řízení... Úřadem byla popřena«. Právě-li se »protože zvolený nebyl v čas volby volitelný« jest stylisace nejasná. Ale i z toho plyne, že jde o stížnost proti úřednímu řízení, při kterém byla sestavena a vyhlášena kandidátka. Onus probandi spočívá v důkazu, že akt úřední byl nesprávný.

¹⁾ Předneseno v semináři prof. Drachovského.

staré daně, jejího počítání a placení. Každé zavádění daní nových a hledání nových příjmů tímto způsobem vykonává přesuny a nepřijemnosti v celém hospodářském životě.²⁾

Mnohem snazší a technicky proveditelnější jest při r á ž k a k daní staré pokud ovšem dosahuje určitého přípustného procenta.³⁾

Technika vybírání jest tatáž jako u daně hlavní, které poplatníci už navykli, obecenstvo změny ani nepozoruje, zvláště, dějí-li se v peněžním hospodářství takové převraty jako nyní, kdy větším výdajům odpovídají i více méně větší příjmy. Proto vždy finanční správa sahala daleko raději k přírážkám daní starých, než zaváděla daně nové, jsouc nucena neodvratnou nutností.

V prvních létech válečných nebyla ani tak silně cítěna nutnost zvyšovati daně. Byly sice potřeby válečné značné, než ty byly hrazeny půjčkami buď volně vypisovanými, nebo půjčkami u Rakousko-uberské banky. Řádné výdaje (na úřednictvo a plnění mírových účelů státních) byly celkem kryty příjmem daní dosavadních. Měna nebyla pak do té míry ještě znehodnocena, aby účinky toho mohly se projevit ve státním rozpočtu. Všeobecně byl i očekáván blízký konec války, a vláda — bez toho bez parlamentu — nerada by se bývala rozhodla sáhnouti k nepopulárním zvyšování daní. I vidíme, že roky 1914 a 1915 obešly se bez podstatného zvýšení dosavadních dávek veřejných. Naopak různá ulehčení daňová byla vydávána, hlavně pro daňové základy válkou poškozené.

Prvním znamením porušeného hospodářství finančního bylo zavedení daně z válečných zisků (cís. nař. z 16. dubna 1916, č. 103 ř. z.). Daň tato se ještě nejsnáze snesla, neboť postihovala mimořádné zisky válkou způsobené, dopadala na bohatství válkou shromážděná, a byla celkem vítána. Její charakter byl mimořádný, daň sama byla přechodná.

Poměry se horšily. Konec válečného dobrodružství protahoval se do netušené dálky, a měna se neustále zhoršovala tím, že stát sám vrhal na trh stále víc a více nových platebních prostředků. Daně pak byly vybírány ve stejné výši, neboť systém kvotový byl zaveden jen u některých daní. Této anomalie bylo nutno předejiti, a tak cís. nař. ze dne 28. srpna 1916, č. 280 ř. z. byly zavedeny »vzhledem k mimořádným poměrům válkou vyvolaným« válečné přírážky k příjím daním. Přírážky tyto byly různého druhu, u různých daní různou výší stanovené.

Hned na počátku nutno uvěsti, že k daní činžovní ani domovní třídní, žádná přírážka nebyla vůbec stanovena. Důvod toho jest na bíledni. K daní pozemkové na 19,3% zjištěného čistého výnosu kat. byla uvalena přírážka 80% řádné daně.^{3a)} Přírážka k všeobecné dani výdělkové byla

²⁾ Viz Canard: Každá stará daň dobrá, každá nová špatná.

³⁾ A ovšem i zvýšení sazby daňové.

^{3a)} Byla tedy úhrnná daň na 100 K čistého kat. výnosu 19,30 K + 15,44 K = 34,74 K.

různě upravena. V I. a II. třídě tvořila 100% řádné daně, ve III. a IV. třídě 60% této daně. Poplatníci do tříd daně výdělkové nezařazení měli zapravovati 100% přírážku, pokud jejich daňová povinnost obnášela více než 300 K, 60%ní přírážku platili ostatní. K výdělkové dani podle II. hlavy zákona o osobních daních přímých (podniků veřejně účtujících) byla vybírána přírážka 20% řádné daně, čítajíc v ni i daň dodatkovou podle § 100, odst. 7. a 8. zák. o daních osobních. (Státní podniky a podniky Rakousko-uherské banky byly od přírážky osvobozeny.) U společností akciových, akciových spolků, komanditních společností na akcie, těžištev, výdělkových a hospodářských společenstev a společností s ručením omezeným byla mimo to vybírána další přírážka podle výnosnosti podniku, t. zv. rentabilitní. Přírážka tato byla odstupňována, a činila při výnosnosti podniku

od 6% do 8%	30% řádné daně
od 8% do 10%	40% řádné daně
od 10% do 12%	50% řádné daně
od 12% do 14%	70% řádné daně
přes 14%	80% řádné daně

s vyloučením daně dodatkové podle § 100, odst. 7. a 8. zákona o osobních daních; tedy přírážka rentabilitní počítala se pouze z té daně, která vyšla podle § 100., odst. 1.—5. toho zák.

K dani rentové, ukládané na základě přiznání, byla stanovena přírážka 100% řádné daně, a stejnou výší byla také zatížena daň rentová vybíraná srážkou — ovšem jen pokud šlo o daň vzešlou po vyhlášení toho zákona, neboť by pokladná daň srážejícím byla učiněna hmotná škoda, když by musily státu ex post platiti větší daň, než si samy srazily. Přírážka se nevztahovala na daň z úroků domácího dluhu státního, půjček zemských a jiných půjček uvedených v § 131. a) zák. o osobních daních přímých.

K dani z příjmu, čítajíc v to i přírážku pro domácnosti méně zatížené (§ 172a—174 zák. o osob. daních ve znění novely z 1914, č. 13 ř. z.) byly stanoveny různé přírážky progressivně stoupající od 15% až do 120% řádné daně vypočtené podle § 172 zák. o osob. daních. K dávkě tantémové byla zavedena přírážka 100% řádné dávky s působností od 31./12. 1916. Přírážky uvalené tímto zákonem odpovídaly celkem finančním změnám zatím nastalým, a celkem vyhovovaly. Kromě přírážek ve vlastním slova smyslu (u daně pozemkové a všeob. výdělkové), bylo zavedeno i větší kvotní zatížení, a zvětšovaly tedy i relativně břemeno daňové (u daně podle II. hlavy, rentové a p.). Kromě toho i t. zv. přírážka rentabilitní zavedla větší zdanění výdělečných společností majetkových provedené jen ve formě přírážky. Měly se pak tyto společnosti více zatížit na ochranu soukromého podnikání jednotlivců, kapitálově slabších. Čili zisky těchto podniků, jež, jsouce rozděleny jako dividenda majitelům akcií a podílů, mají charakter důchodu kapitálového, byly daleko více

a silněji postiženy, než zisky podniků jednotlivců nebo osobních společností, jež svou povahou jsou důchodem více pracovním. Tendence ta odpovídá požadavkům finanční vědy za větším postižením důchodu kapitálového než důchodu pracovního.

Za povšimnutí stojí již nyní ustanovení § 2, odst. 2 cit. zák., v němž se stanoví, že za účelem výměry a vybírání přírážek samosprávných korporací a příspěvků pro tyto korporace se válečné přírážky nepočítají do základu. To mělo za následek, že stoupaly s klesající kupní silou peněz autonomní přírážky měrou ciferně dosud nebývalou. Stejně nepříznivým ustanovením bylo určení (§ 2, odst. 3), že výnos připadající na válečné přírážky k dani pozemkové a k dani z příjmu, nemá býti včítán ve výnos daňový rozhodný podle § 2. zák. č. 14. ř. z. z 1914 pro výši přídělů zemským fondům. Vláda veškeren výnos přírážek daňových spotřebovala pro potřeby státní, a přivedila tak rozvrat komunálního hospodářství finančního. Potřeby v obcích i vyšších svazcích samosprávných byly omezovány na míru nejmenší, mnohde ku škodě posláni toho svazu. Toto jednání vlády zapadalo dobře do celé tendence směru centralistického, jak se přízračně projevil za války v býv. Rakousku.

* * *

Císařským nařízením ze dne 13./3. 1917, č. 149 ř. z. byla vláda zmocněna, aby k doplnění fondových prostředků, jichž bylo třeba k rádnému chodu pražské všeobecné nemocnice⁴⁾ mohla naříditi vybírání přírážek k přímým daním, přírážce podrobených,⁵⁾ nebo k jednotlivým kategoriím těchto daní, předpisovaných v obcích sídla nemocnice, jakož i v těch obcích, jichž obyvatelstvu nemocnice prospívá. Stav pražské nemocnice, jako všech nemocnic, stoupající drahotou a stálou přeplněností vlivem poměrů válečných, byl zoufalý, že jevílo se nutným učiniti podobné opatření. Vláda pak nařízením ministerstva financí ze dne 30. března 1918, č. 124 ř. z. provedla cí. nař. Podle toho byla pak stanovena přírážka k těmto daním:

k d a n i p o z e m k o v é; při čemž za základ pro stanovení výše přírážky mělo se vzíti 100/85 daně pozemkové, jak v roce 1918 se platila (§ 3, odst. 2 zákona ze dne 23. ledna 1914, č. 14, kdy daň pozemková byla snížena z původní míry 22·7% kat. výnosu na 19·3% č. kat. výnosu), dále k dani v š e o b e c n é v ý d ě l k o v é I. a II. třídy, k všeobecné dani výdělkové uložené mimo kontingent, ale jen v tom případě, přesahuje-li přidělená berní sazba 300 K, k v ý d ě l k o v é d a n i podle II. hlavy (podniků veřejně účtujících), k r e n t o v é na základě přiznání uložené, (pak k dani z vyššího služného, přesahovalo-li 14.000 K a nebylo-li podle ustanovení pro obecní přírážky platných od ní osvobozeno.⁶⁾ Vzhledem k tomu, že nemocnice různě prospívá

⁴⁾ Stejně i vídeňské.

⁵⁾ Tedy se ku všem přímým, kromě daně z příjmu a daně domovní, pokud jsou stavby zvláštními zákony (jako zák. z 11. února 1893, č. 27 z. z.) od přírážek komunálních osvobozeny.

⁶⁾ Daň tato byla zrušena zák. ze dne 19./12. 1919, č. 668 Sb. z. a n.

obyvatelům blíže bydlícím, než obyvatelům vzdálenějším, byly zřízeny dvě zóny poplatných obcí: do první náležely Praha, pak ty obce berních okresů Karlína a Smíchova, které náležely k pražskému policejnímu obvodu nebo byly jeho hranicemi protnuty, do druhé pak ostatní obce těchto okresů, dále berní obce pol. okresů Král. Vinohrady a Žižkov, a soudních okresů Beroun, Brandýs n. L. a Kralupy n. Vl. Výše přírážky stanovila se podle těchto zon. V zóně I. byla 8% ku všem výše uvedeným daním, ve II. zóně přírážky byly 6%. Jinak platila ustanovení platná pro přírážky obecní.

* * *

Mezi tím na jaře 1917 sešel se parlament. Jeho sejítí uspíšily mimo věcí jiných také desolátní poměry v hospodářství finančním. K pronikavé změně celého systému daňového nebylo ovšem možno sáhnouti, už z toho důvodu, že nebylo jisto, jak se poměry vyvinou. Parlament tudíž jen revidoval starou daň válečnou z vyšších obchodních výtěžků společností a ze zvýšeného příjmu jednotlivých osob z let 1916 a 1917 (zák. ze dne 16. února 1918, č. 66 ř. z.)

Tak vypadaly asi přímé daně a státní přírážky k nim při vzniku naší republiky.

Finanční správě nového státu nastával pak nad jiné obtížný úkol zabezpečiti hmotně novou republiku. Do nového života převzali jsme finance rozvrácené. Klesající kupní síla peněz způsobovala finančnímu ministru stále větší a větší starosti o opatření úhrady na potřeby státní. Po čtyři léta stát platil válečné výdaje, k čemuž ovšem řádné příjmy daleko nestačily, a ani dobrovolné půjčky nedocházely v dostatečné míře. Stát si tudíž vypomáhal — a bylo to i ku konci války pravidlem — výpůjčkami u Rakousko-uherské banky, kterýžto postup dovoľovalo suspendování některých článků její stanov na počátku srpna 1914. Banka pak výpůjčky státu vyplácela v nově natištěných bankovkách, čímž oběh byl rozměňován a znehodnocován. Tiskárna roztáčela se stále víc a více, vrhajíc na trh peněžní stále větší množství »hodnot« nových a národohospodářsky nezdůvodněných, které ubírají hodnotu svým předchůdcům, zdražovaly čipět práci státu konanou, a nutily k dalším větším výdajům. Hospodářství ocitlo se na šikmé ploše. Toto znehodnocování oběživa bylo sice v naší republice zastaveno,⁷⁾ ale proces jím zahájený měl odlesk i za nových poměrů, které, pokud finančního vývoje se týče, byly komplikovány otevřením ciziny.

Úkoly státu se změnily také za nových poměrů. Noví držitelé moci politické uplatňovali své ideje i v zákonodárství, které štědře chovalo se k různým potřebám, mnohdy i pro první doby zbytným. Zákony byly ohlasovány bez ohledu na finanční jich dosah a úhradu. Rozpočet státní, který stejně měl deficit, byl ještě více překročován, takže jevila se potřeba schvalovati rozpočty

⁷⁾ Viz § 10 zák. ze dne 10./4. 1919, č. 187 Sb. z. a n.

dodatkové. Avšak nesmí se při tom všem zapomínati, že tvořili jsme nový státní organismus. Třebaže budovali jsme na starých základech, musilo se vyvolati v život mnoho nových úřadů, centrálních i jiných, tak jak změněné poměry toho vyžadovaly. A tak mnohé vydání, správně posuzováno, nutno charakterisovati jako vydání zařizovací a investiční.

Všechny tyto momenty vyžadovaly zvýšených výdajů, a těm bylo nutno opatřiti úhradu. Nemůže se vytknouti finanční správe republiky, že by jakýkoli obor pramenů berních zanedbávala ve snaze zvětšiti státní příjmy. Byly zaváděny daně nové, daně staré, pokud možno a nutno bylo, reformovány, u daní přímých pak věnována značná pozornost přírážkám a jejich výši.

P ř í r á ž k y k daným přímým u nás mají pak účel f i n a n č n í i účely a cíle jiné.

1. Jest to v první řadě snaha s j e d n o t i t i berní zákonodárství v celém státě. Ač v Uhrách byl daňový systém zbudován celkem na obdobných základech, jako u nás, byly tu přece jisté nesrovnalosti, hlavně v nestejném zatížení. Přírážky k přímým daním zaváděné po převratě hledí pro poplatníka v zemích historických a na Slovensku stanoviti stejné břemeno daňové a připravovati tak ve směru materielním aspoň unifikaci našeho berního zákonodárství.

2. Dále jest v politice přírážkové snaha, aby byla z v ý š e n a daňová p r o g r e s s e, aby více byly zatíženy vrstvy majetné na prospěch poplatníků hospodářsky slabších. Snaha ta jest výsledkem jednak velkých majetkových přesunů za války a následkem poměrů poválečných, dále i výrazem přání vrstev politicky rozhodujících. —

Počátek ve zvyšování přírážek byl učiněn u daní r e á l n í c h: pozemkové a domovní. Zákonem z 26. března 1919, č. 170 Sb. z. a n., byla státní daň pozemková z dosavadní výměry 19·3% č. k. výnosu zvýšena na původní výměru 22·7% č. k. výnosu. Také sazby státní daně domovní a třídní byly zvýšeny na původní výši (podle zák. z 1882, č. 17 ř. z.). Válečná přírážka k dani pozemkové (tenkrát ve výši 80%) počítala se pak ze zvýšené této sazby. A tak přírážka, ač zůstala procentuálně stejná, přece se zvýšila číselně, jsouc počítána z většího základu. (Výše přírážky byla dříve 15·44 Kč na 100 Kč č. k. výnosu, nyní 18·16 Kč.) — Zákon působil zpět od 1. ledna 1919.⁸⁾

Pronikavá změna sazeb zákona o válečných přírážkách k přímým daním byla zavedena čl. II. zákona z 18. listopadu 1919, č. 617 Sb. z. a n. Podle toho zákona vybírá se jako v á l e č n á p ř í r á ž k a na léta 1919 a 1920:

1. k d a n í p o z e m k o v é přírážka a) z vinic, zahrad a lesů 400%, b) z ostatní půdy 200% rádné daně. Národní Shromáž-

⁸⁾ Postup tu byl možný, neboť daň byla vymeřována až 2—3 leta pozadu vlivem válečných poměrů u finančních úřadů, ač přece v tomto ohledu byly poměry u pozemkové daně lepší než u daní ostatních, neboť daň tuto vyměřují berní úřady.

dění přistoupilo ochotně ke zvýšení přírážky k dani pozemkové, ježto ani před válkou základ daňový (čistý katastrální výnos) daleko neodpovídal skutečným poměrům. Kromě toho skutečný výnos pozemků, oceňovaný v penězích znehodnocených, snesl vyšší zdanění, a daň tato majíc základ neproměnný nepřizpůsobovala se měnícím se poměrům. Naproti tomu N. S. nepřistoupilo k vládnímu návrhu o *progressivní úpravě* daně pozemkové, správně uvažujíc, že daň pozemková svojí povahou jako daň objektivní nesnese odstupňování v rámci jednotlivých druhů kultur podle velikosti majetku pozemkového, poněvadž nelze tu mítí zřetel k platební způsobilosti poplatníkově. Tu lze daleko lépe předstihnouti *progressivní* sazbou daně z příjmu. Bylo ovšem provedeno odstupňování přírážek podle druhu kultur, neboť jednotlivé kultury nesly daleko větší užitek než jiné. A tak vidíme nestejněměrné zatížení zahrad, lesů a vinic — oproti druhům ostatním. Při té příležitosti sluší ukázati na ten fakt, že při větším zdanění byly opomenuty chmelnice, které jistě přinášely velké zisky konjunkturní, a byly by snesly větší přírážku než 200%.

2. Ke všeobecné dani výdělkové byla přírážka:

- 250% řádné daně, činila-li daň více než 2000 Kč
- 150% řádné daně, činila-li daň od 300—2000 Kč
- 100% řádné daně, činila-li daň od 60—300 Kč a
- 60% řádné daně, činila-li daň do 60 Kč.

Nutna byla také přírážka ke všeobecné dani výdělkové, neboť ta, jsouc dříve stanovena pevnou sazbou, neodpovídala změněným poměrům hospodářským. Oproti předešlé úpravě přírážek k této dani, stala se změna tím, že přírážková procenta nebyla stanovena podle tříd, nýbrž podle roční výše řádné daně, a sice odstupňována. Větší zisk byl postižen více. Bylo tak postupováno z toho důvodu, aby stejnou přírážkou byl postižen stejný zisk, třebaže by dosud majitel jeho nebyl přesazen do vyšší nebo nižší třídy daňové. Tím také odpadla nutnost stanoviti přírážky pro poplatníky nezařazené, jako bylo dříve. Touto přírážkou byla důkladně postižena výhodná konjunktura let poválečných. Jest ovšem velkou otázkou, osvědčili se tato vysoká výměra i v letech budoucích.⁹⁾

3. K výdělkové dani podle II. hlavy zák. o osob. daních přímých (podniků veřejně účtujících) — vyjmajíc podniky státní — byla stanovena přírážka ve výši:

- a) u akciových společností, akciových spolků, komanditních společností na akcie, téžarstev a společností s r. obmezeným 150%,
- b) u výdělkových a hospodářských společenstev, nepožívajících výhody § 85. zák. o daních přímých 80% a
- c) u všech ostatních podniků 50% řádné daně i s daní přídavnou vypočtenou podle § 100, odst. 7. a 8. o d. o.

⁹⁾ Viz již zák. č. 90 Sb. z. a n. z 1922!

Místo přírážky 150% (lit. a) vybírala se zvláštní přírážka různé velikosti podle výnosnosti podniku, která stoupala od 80% (při výnosnosti podniku do 6%, až do 140% (při výnosnosti podniku 11—12%). Byla to t. zv. přírážka rentabilitní, znovu upravená. Důvodová zpráva finančního výboru správně podotýká, že přírážky ke kvotní dani podle II. hlavy, jest vlastně relativní zvýšení daňového břemene; neboť zvětšily-li se zisky těchto podniků, zvětšila se i daň, jsouc stanovena nikoli absolutní výměrou nýbrž procentuálně. Přírážka tato byla zavedena proto z důvodů číste fiskálních, nejenom valutových. A stejně tak jest tomu i u další daně, daně důchodové.

4. K dani důchodové¹⁰⁾ ukládané podle příznání byla určena přírážka 100%, dále k dani rentové, jež se odvádí dlužníkem podle § 133, zák. o d. o. byla uvalena přírážka 200% řádné daně, s některými výjimkami.

A stejně jako v zákoně z roku 1916, byla od přírážky osvobozena daň z důchodů uvedených v § 131, odst. 1. lit. a) a odst. 2. zák. o př. d. o.

5. K dani z příjmu byly stanoveny přírážky progresivně stoupající od 10% (při příjmu 3000—3800 Kč) až do 350% řádné daně při příjmu přes 3,000.000 Kč. Při této dani přišlo se k poznání, že dosavadní progresse základní sazby jest daleko nedostačitelná, a že nad to ve vyšších stupních příjmových nepostačuje. Nebylo toho ani v dobách dřívějších prakticky třeba. Změněné poměry přinesly však číselně velké příjmy, a vzhledem k tomu musely se i sazby upravit. Prozatím však zvýšená progresse byla zavedena daleko zvětšeným procentem přírážky u příjmů vyšších než nižších.

6. K dávce tantémové byla uvalena přírážka 200% řádné dávky. Finanční výbor ochotně přisvědčil ke zvýšení přírážky k této dani ze 100% na 200%, poněvadž prý šlo tu o příjem velkých poplatníků, jenž má povahu mimořádného výnosu kapitálového. Při přírážce k této dávce, a stejně i k dani rentové, platily staré předpisy, pokud šlo o daně splatné ještě před účinností tohoto zákona. Stejně tedy ratio legis jako při zákonu z 1916.

Ani tyto válečné přírážky nebyly základem přírážek samosprávných svazů a příspěvků pro ně. (Článek II, § 2 cit. zák.) Zákon tento, jak celou svou tendencí, tak zvláště silnou progressí jest již výrazem tužeb vrstev politicky rozhodujících. Jemu korespondující zákon platný na léta 1919 a 1920 pro Slovensko a Podkarpatskou Rus byl pak vydán pod čís. 132 Sb. z. a n. z 1920. Sazby byly upraveny tak, aby aspoň přibližně zdanění v nových částech státu odpovídalo zdanění v zemích historických.

Poněvadž pak poměry, které přivodily nutnost zavedení a zvyšování přírážek k daním přímým, nezlepšily se ani během

¹⁰⁾ K terminologii sluší uvést, že i v zákonech republikánských stále pro daň »rentovou« užívá se názvu »daň důchodová«. Snad proto, že název ten jest vžit.

roku 1920, ba naopak hrozily, že se ještě zhorší v roce příštím, bylo nutno znovu zákonně upravit tuto materii.

Stalo se tak dvěma dvojicemi zákonů (vždy pro země historické a Slovensko s Podkarpatskou Rusí zvláště vzhledem k různosti zákonodárství) ze dne 12. srpna 1921. Zákony ty týkaly se úpravy jednak daně z příjmu (resp. důchodkové) a to čísla 336., (resp. 294. Sb. z. a n.), jednak ostatních daní příjmových (č. 331., resp. 332. Sb. z. a n.). Tendence unifikační vystupuje tu zřejmě do popředí nejen stejností sazeb, nýbrž i formálně stejnou stylisací zákonů.

Úprava přírážek pak byla tato:

I. Válečné přírážky u daně pozemkové na rok 1921 byly ve výši 600% řádné daně u lesů, 400% u vinic a zahrad, konečně 200% u ostatní půdy.

II. U všeobecné daně výdělkové, výdělkové podle II. hlavy zákona o osobních daních, u daně rentové, u dávky t a n t i e m o v é, vybírají se v zemích historických stejné přírážky pro rok 1921, jaké byly stanoveny pro rok 1919 a 1920 (zákonem č. 617/1919), neboť hospodářské poměry od té doby se nezměnily tak, aby daně uvedené snesly větší přírážkové zatížení, jak snad finanční správa by si byla přála; obdobně byla věc upravena na Slovensku a v Podkarpatské Rusi.

III. U daně z příjmu (resp. důchodkové) byly pak zavedeny válečné přírážky pro léta 1921—1923 silně progressivně stoupající od 20% řádné daně při příjmu 6000 Kč až do 600% řádné daně při příjmu 20,000.000 Kč ročně.

U všech těchto přírážek zůstaly v platnosti ustanovení dřívější o vybírání a předpisování, a také ani tyto přírážky nejsou základem pro vyměřování příspěvků a přírážek svazků samosprávných.

Pro daňové přírážky byl také ponechán název »přírážka válečná«, ač anachronický, jen z toho důvodu, aby byla naznačena její mimořádnost. Sluší ale uvážiti, že depreciace měny pokročila tak daleko, že bude nutno znovu upravit sazby daňové a hlavně tam, kde tyto jsou stanoveny absolutní výší, buď tím způsobem, aby odpovídaly nynějším poměrům měnovým, nebo zavést novou škálu systémem procentovým, k čemuž jistě činí náběh zákony o »válečné« přírážce. Že pak mimořádná dávka ve způsobě přírážky válečné přemění se tak či onak v dávku pravidelnou a řádnou, je u nás historicky prokázáno.¹¹⁾

Vládní návrh obsahoval zvýšení přírážky k dani pozemkové vesměs o 200% proti stavu dosavadnímu, takže by pak přírážka tvořila celkem u zahrad, vinic a lesů 600%, u ostatní půdy 400% řádné daně. Parlament nepřistoupil na tuto úpravu hlavně z toho důvodu, že bylo uvážováno, že zemědělec jest nyní, kdy přichází do zahraniční konkurence, příliš tísněn daněmi, zvláště když pouze daň státní nevyčerpává jeho daňové povinnosti. Zeměděl-

¹¹⁾ Viz historii válečných přírážek z r. 1859.

ství ztrácí nyní již svého postavení monopolního a pokles cen zemědělských produktů stává se citelným. — Do jisté míry zajímavě odůvodňuje důvodová zpráva rozpočtového výboru poslanecké sněmovny tento odpor parlamentu pravic, že všeobecný pokles cen produktů zemědělských nedovoluje další zvyšování berního břemene, neboť by prý postihlo výlučně producenta, poněvadž by nebylo možno toto zvýšení převaliti na konsumenta.

Výbor rozpočtový byl si také vědom, že systém přírážek není žádoucím stavem finančním a že by byla na místě daňová reforma. Ale to prý není možno jednak proto, že není potřebné hospodářské stability, aby bylo možno spravedlivě zatížit celý důchod, jednak nový způsob zdanění by mohl opatřiti výnos teprve v budoucnosti a stát ho potřebuje nutně ihned.

Nejde ani tak o vybudování celého nového systému daňového, jak snad má na mysli zpravodaj, jako spíše o ú p r a v u s a z e b v zákoně o osobních daních přímých. Neboť jest zřejmo, že pro poplatníka jest lhostejno, platí-li 120 Kč daně, a z toho jest 100 Kč daně rádné a 20 Kč »válečné« přírážky, nebo platí-li přímo 120 Kč upravené rádné daně. A může-li platiti daň s přírážkou, může ve stejné výši platiti i daň upravenou. Nejde tak o jméno jako o sumu. A že by se prospělo celé technice daňové novou, účelnější úpravou sazeb, jest jisto. Ovšem staví se tomu v cestu neustále se měnící kupní síla našich peněz. Dokud ta se neustálí, aspoň uvnitř hranic, bude pořád snad zapotřebí podržeti nedokonalý a nepohodlný systém přírážkový, protože dokumentuje proměnlivost a přizpůsobení se nestálým poměrům valutním.

* * *

Snaha zavést pořádek ve všech oborech veřejné správy vedla kromě zákonů o válečných přírážkách a jiných zákonů finančních také k nové úpravě příjmových zdrojů n e m o c n i c a ústavů léčebných.

Dosud byl náklad na ně hrazen, jak jsme viděli, poplatky nemocničními, příspěvky zemských fondů a jiných veřejných svazů, pokud nestačily taxy léčebné, a ve prospěch všeobecné nemocnice pražské byla zavedena zvláštní přírážka ku daním přímým. Když finanční tiseň těchto ústavů postupem doby rostla a vláda se nemohla odhodlati k pronikavému zvýšení nemocničních tax, předložila vládní návrh zákona, schválený dne 21. prosince 1921 (č. 477 Sb. z. a n.). Zásada, uplatněná dříve pouze u všeob. nemocnice pražské (min. nař. z 30./3. 1918, č. 124 ř. z.) a na Slovensku (zák. čl. XXI I : 918), byla nyní zevšeobecněna pro celé území republiky československé. V létech 1922 a 1923 bude se vybíratí ku všem přímým daním, přírážkám podléhajícím, zvláštní p ř i r á ž k a z d r a v o t n í. Výše její jest pro rok 1922 8%, pro rok 1923 bude určena nařízením, nesmí však převyšovati 10%. Přírážku bude vybíratí státní správa spolu s daněmi, a disponovati jí podle ustanovení zákona.

jmu, resp. důchodkové byly zákonně upraveny na berní léta 1921 v r. 1921, až na tuto uvedenou změnu.

V první řadě z výnosu jejího v Čechách přidělí se 2·4 mil. Kč fondu všeob. nemocnice v Praze jako praecipuum, v roce 1922 pak věnuje se z výnosu této přírážky na Slovensku $\frac{5}{8}$ výnosu na účely podle zák. čl. XXI : 1898. Zbytek bude tvořiti zvláštní jmění účelové na podporu veřejných nemocnic a ústavů léčebných, z něhož budou tyto instituce a ústavy podporovány podle potřeby.

* * *

Viděli jsme, že úprava vybírání přírážek k dani pozemkové, ku všeobecné dani výdělkové, ku výdělkové podle II. hlavy zák. o osob. daních, ku dani rentové, ku dávce tantiémové, resp. k daním na Slovensku těmito korrespondujícím, stala se zákony č. 331 resp. 332 z 1921 pouze na rok 1921, kdežto přírážky k dani z příjmu, resp. důchodkové byly zákonně upraveny na berní léta 1921 až 1923 (zák. č. 336 resp. 294 z 1921). Vláda však ani pro léta 1922 a 1923 nemůže se vzdáti výnosu přírážek k ostatním daním přímým, zvláště když poměry se nikterak nezměnily, jež by tento postup odůvodňovaly. I byly podány v poslanecké sněmovně návrhy, aby i pro léta 1922 a 1923 byly přírážky ku zmíněným daním ponechány stejné jako v roce 1921.

Národní shromáždění přijalo tyto vládní návrhy celkem beze změny, až na to, že přírážkové procento u všeobecné daně výdělkové se nepatrně změnilo (z dosavadních 150% na 140%, ze 100% na 90% a z 60% na 50%), čímž byl učiněn malý ústupek změněným hospodářským poměrům. (Zák. č. 90 resp. 89 Sb. z. a n. 1922.) Zůstal tudíž stav přírážek na 1922 a 1923 stejný jako v r. 1921 až na tuto uvedenou změnu.

V důvodových zprávách k návrhům těchto zákonů si vláda slibuje, že poměry za tato dvě léta ustálí se do té míry, že bude moci přikročiti k systematické reformě daní přímých, na níž prý se pilně pracuje, a která prý bude moci býti uvedena v život před počátkem roku 1924. Při nové úpravě by se také upustilo od systému přírážek vyvolaného poměry válečnými a poválečnými.

Úkol tento, jak jest záslužný, bude i obtížný, zvláště když se pomýšlí na úpravu této látky pro celou republiku, práci to unifikáční, kde budou se museti uvésti v soulad systémy platné dosud v zemích historických a ostatních. Rozdílý, jež tu jsou, bude překonati úlohou zákonodárcovou, aby nový systém vžil se co nejlépe a nejvhodněji. Ovšem že sama důvodová zpráva k jinému vládnímu návrhu (o úpravě všeobecné daně výdělkové na 1922/1923, č. t. 3261) netají se tím, že bude to práce obtížná, když prý »ani o základních směrnících pro novou nezbytně nutnou úpravu celkového našeho systému daní přímých nemohlo býti dosud rozhodnuto«. Doufá ale, že »provedení všeobecné reformy daňové dá se se vsí pravděpodobností očekávati během příštích dvou let«. Nesdílíme optimismu ministerstva financí, ač překvapení ani u nás nejsou vyloučena.

Sluší však míti na mysli, že daně přímé neslouží jen za zdroj příjmů státních, nýbrž že i komunálními a jinými přírážkami jsou citelně postiženy prameny jejich. Budé se pak při úpravě jejich uvažovati i o uspořádání financí komunálních, a to zejména v tom směru, zda by se nedoporučovalo, aby stát do jisté míry se vzdal výnosu jich, aspoň některých odvětví, ve prospěch svazů samosprávných.

(Pokračování.)

Advokát JUDr. Vojtěch Kasanda †.

Nečetný kruh českých civiilistů utrpěl novou, těžko nahraditelnou ztrátu. Dne 19. července byl zpopelněn v olšanském krematoriu vynikající žák a spolupracovník Randův, známý pražský advokát Dr. Vojtěch Kasanda.*)

Právem můžeme říci, že zesnulý náležel k řídkým dnes zjevným v řadách našich právnických praktiků a zvláště advokátů. Již během universitního studia pojal vážný úmysl věnovati se vědě a rozhodnutí tomu zůstal věren i při svém praktickém, jistě vyčerpávajícím povolání. Jeho dílo nám v mnohém připomíná zesnulého advokáta Dra A. Pavlíčka. Věda nebyla mu jen existenčním prostředkem; nalezl v ní svůj cíl a zálibení, které dalo vznik několika pozoruhodným literárním pracem hlavně z oboru práva soukromého a procesního. Řada pojednání a článků Kasandových je rozptýlena zejména v »Právnicku«, »Časopisu českých advokátů«, jehož byl spoluzakladatelem a v »Právnických Rozhledech«. Na přání prof. Randy převzal redakci šestého, již posmrtného vydání jeho proslulého »Práva vlastnického«. Je zajisté všem juristům známo, jak daleko sahala zde úprava Kasandova. Jeť uvedená kniha po změnách Kasandou provedených dosud vítanou učebnicí svého oboru. Zvěčnělý doplnil dílo nejen co do pokroku vědy a judikatury, ale přihlédl též zevrubně k podstatným změnám, které v právu vlastnickém přinesla třetí dílčí novela z r. 1916. Hodnotě tohoto vydání prospělo, že Kasanda doplnil je četnými výklady Randovými, přeloženými z 2. vydání jeho »Eigentumsrecht«. Vedla jej k tomu snaha, aby také české literatuře dostalo se takto aspoň částečně úplného díla, které zatím v německém zpracování stalo se světovým.

Vědeckého ocenění došla práce Kasandova již v roce 1920, u příležitosti jeho 70. narozenin.***) Sám Randa nazval jej kdysi »svým milým bývalým posluchačem a osvědčeným právníkem«.***) Vědecká práce uvedla Kasandu do střediska české vědy

*) Narodil se v Kundratcích u Veselí nad Luž. r. 1850. Absolvovav gymnasium v Čes. Budějovicích a práva v Praze, byl promován r. 1877. Jako advokát působil v Březnici a posléze od r. 1895 v Praze.

**) Srv. »Právnik« 1920.

***) Předmluva k třetímu vydání »Práva vlastnického« z r. 1880.